

Wensdenken in Drenthe

VERSPILLING / Stad van Bartje en TT moest 'kenniscluster' worden voor sensortechnologie. Overheden investeerden 46 miljoen, maar Assen schoot er weinig mee op. Over fileonderzoek in stad zonder files.

Rob Ramaker Foto's Reyer Boxem

Gevelstenen, een afbladderend balkon, een schoenenpaar dat aan de veters is opgehangen. Je ziet van alles wanneer je met de blik omhoog door Assen wandelt. En ergens hiertussen hangen tweehonderd sensoren. Onopvallende kastjes die bijvoorbeeld geluidsvolume, fijnstofgehaltes, regenval of verkeersdrukke meten.

Dit sensornetwerk had provinciestad Assen moeten veranderen in een 'levend laboratorium', bijvoorbeeld voor het regelen van verkeersstromen. Nu zit de gemeente met een kater. De ambities blijken niet waargemaakt en het netwerk dreigt failliet te gaan.

De afgelopen jaren zijn twee experimenten gedaan met het netwerk. Tijdens een mobiliteitsexperiment kregen 150 inwoners een kastje in hun auto. Dit moest dynamisch verkeersadvies geven, bijvoorbeeld om files te ontwijken. Alleen, zo merkte het *Dagblad van het Noorden* op in een reconstructie, zijn er in Assen helemaal geen files.

Ook waren er proeven met geluid, bijvoorbeeld het registreren van vuurwerknallen. Dit resulteerde in een korte rapportage aan de gemeenteraad. Vooral op 31 december en 1 januari bleek veel vuurwerk te worden afgestoken. Dit verraste weinigen.

Vooraf klonken de ideeën veelbelovend. In 2006 ontstond het plan om van de Drentse hoofdstad een 'internationaal toonaangevend kenniscluster' – een broedplaats voor bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen – te maken voor sensortechnologie. In de toekomst zouden 'smart cities' met sensoren overal informatie

gaan verzamelen, zodat ze stromen van verkeer, water en voedsel efficiënter laten verlopen.

De plannen zouden goed passen bij het naburige instituut ASTRON voor radioastronomie. Uiteindelijk zou dit banen en investeringen naar Assen moeten brengen. Naast het sensornetwerk kwamen er drie nieuwe organisaties. Projectbureau Sensor Universe voor de opbouw en groei van het cluster, Incas3 moest wetenschappelijke kennis omzetten in commerciële producten en een dependance van de Hanzehogeschool bood 'sensoronderwijs' aan. In tien jaar tijd werd circa 46 miljoen geïnvesteerd. Waarvan 14 miljoen door de provincie en 5,5 miljoen door de gemeente Assen. De rest

kwam uit Haagse en Brusselse subsidies. Ook in de steden Groningen en Leeuwarden werd geïnvesteerd in kennisclusters.

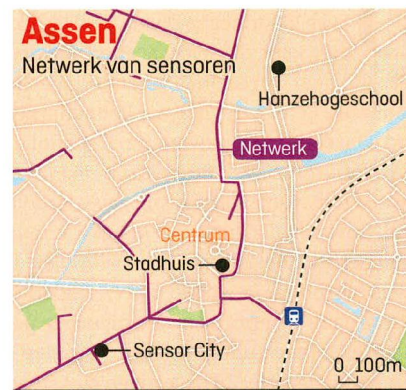
Sommige provincies, niet alleen in het noorden, hadden en hebben veel geld in kas. Zeker sinds in 2009 de aandelen in energiebedrijven NUON en Essent voor miljarden werden verkocht. 'Dit geld brandt bestuurders in de zak,' zegt Maarten Allers (52), hoogleraar economie van decentrale overheden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Vaak zoeken ze projecten bij het geld, in plaats van andersom. 'Meestal leidt dat tot teleurstellingen,' zegt Allers. 'Daar zijn veel voorbeelden van.'

Overall valleys

Ook in Assen gingen de zaken niet als gepland. Begin september werd duidelijk dat Sensor City, de beheerder van het sensorennetwerk, kampt met een tekort dat oploopt tot 750.000 euro. Het be-



Kantoor van Sensor City



Kastjes sensornetwerk vrijwel onzichtbaar

drijf Incas3 kwam tegelijkertijd in de problemen. Er was direct geld nodig omdat een subsidie zou zijn vertraagd. Het bedrijf kreeg een lening, maar daarna wilde de politiek niet meer bijspringen. In december ging Incas3 failliet.

Projectbureau Sensor Universe was in 2014 al opgeheven. De Assense dependance van de Hanzehogeschool bestaat nog steeds, maar trekt ondanks goede beoordelingen minder studenten dan verwacht.

Het is een herkenbaar verhaal, zegt Wim Hulsink (54), universitair hoofddocent Strategisch management en ondernemerschap aan de Rotterdam School of Management Erasmus University. Overall schieten valleys,





Tweehonderd sensorkastjes meten verkeersstromen, fijnstof, regenval en meer



Studentenaantallen dependance Hanzehogeschool in Assen blijven achter bij prognoses

campussen, ecosystemen en clusters uit de grond. 'Iedereen wil meedoen, iedereen kopieert elkaar.' Maar zo'n broedplaats tot een succes maken, is ontzettend moeilijk.

Hulsink: 'Je hebt kennis nodig die nieuw is voor de wereld, terwijl er heftige nationale en internationale concurrentie is voor nieuwe bedrijvigheid.' Zelfs met een onderzoeksuniversiteit of topinstituut als basis is vaak twintig tot veertig jaar nodig voor succesvolle ontwikkeling. Maar het kan wel, ook buiten de Randstad. Hulsink wijst op het kennispark bij de Universiteit Twente.

In Assen ontbrak deze vruchtbare grond. Consultancybedrijf Berenschot constateert dat er 'geen stevige kennis- of economische

basis aanwezig was rond sensortechnologie'. De raakvlakken met ASTRON bleken beperkt. Hulsink vindt sowieso dat je niet moet beginnen met alleen een grote subsidiepot. 'Daar komen de verkeerde mensen op af. Je krijgt praatclubs over innovatie.' Uiteindelijk zijn successen als Brainport Eindhoven en Silicon Valley zeldzaam, zegt Hulsink.

Wat is Assen er de afgelopen tien jaar mee opgeschoten? 'Niets,' zegt Bert Wien (33), fractievoorzitter van de lokale ChristenUnie. Al nuanceert hij dat direct. Het failliete Incas3 bezat hoogwaardige kennis, het is positief dat de Hanzehogeschool in Assen zit en zo ziet hij nog wat lichtpuntjes. Maar

banen en investeringen zijn er volgens Wien nauwelijks gekomen.

Evaluaties bevestigen dat prestatieafspraken niet werden gehaald. En hoewel betrouwbare cijfers over de gecreëerde banen en investeringen ontbreken, is duidelijk dat dit er minder zijn dan gepland. Bovendien merkt Berenschot op dat optimistische cijfers in nota's soms werden gebaseerd op doelstellingen in plaats van metingen.

Bij het opzetten van het cluster ging al het nodige mis. Betrokken organisaties werkten, zeker in het begin, langs elkaar heen. Verder waren de verwachtingen onrealistisch hoog. Het cluster moest voor honderden banen gaan zorgen, en al binnen tien jaar financieel op eigen benen staan.

Econoom Allers vindt dat bestuurders bescheiden moeten zijn. Om de regionale economie te stimuleren, kunnen ze alleen zorgen voor gunstige randvoorwaarden; goede wegen, goed onderwijs en het wegnemen van belemmeringen. 'Dat is niet heroïsch,' zegt Allers. 'Je komt er niet mee op de voorpagina, maar je moet het wel doen.'

Provincies moeten inzetten op sterke punten, en niet aan wensdenken doen. Wanneer overheden geen zinvolle bestemming hebben voor meevallers, zoals een aandelenverkoop, moet het geld volgens Allers worden teruggegeven aan de burgers. 'Daar komt het immers ook vandaan.'

De kastjes in de Assense binnenstad gaan een onzekere toekomst tegemoet. Eind januari is er een rondetafelgesprek, daarna volgt een raadsvergadering over Sensor City. Wien, de fractievoorzitter van de ChristenUnie, verwacht een pittig debat. Hij vraagt zich af of de raad wel volledig is geïnformeerd. Verantwoordelijk wethouder Maurice Hoogeveen wil voor de vergadering geen vragen beantwoorden.

Een eventueel faillissement is vervelend voor Assen. Niet alleen is de subsidie definitief weg, de gemeente verliest ook de controle over haar verkeersmanagementsysteem dat geïntegreerd is in het netwerk. Wien denkt niet dat het nog zinvol is om veel te investeren in sensoren. 'Politiek is het lastig je verlies te nemen, maar soms is het gewoon beter.'

Ook over zijn eigen rol heeft hij gemengde gevoelens. 'Voor een raad is innovatie ook een lastig thema. Je investeert in iets waarvan je niet weet hoe het gaat lopen. Misschien hebben we ons ook wel laten meeslepen.'